

درگاه

اون بش کونده برنشر اولنور

۲۰ توز ۳۳۷

نومرو : ۷

برنجی سغه : برنجی جلد

شعر

کوله کیمیر

عقیق نشسته

صوده قیزیل کولکله قارنجالانیوردی ،
کول بر باشدن بر باشه طوتوشمش یانیوردی
آی قانی برکوز کبی بارلارکن اقلاردده ...
آقشاملر آی دوغارکن هر طرف او یوقلاردده
غریب برحس روحی آغیرلغله آزدده ،
صانکه سینیرلرمد آتشی بر سر کوزده ،
هر کیجه بو حالله بکیزدم بر خسته به ...
بو آقشامده سس سزجه دالوب بوکله دن آیه
ایجه چک کوره کاری یانارمه بیر اقدم ،
صولرده یاواش یاواش آسن روزکارله اقدم .

شیمیدی آی ماویله شدی ، ماویله شدی صاندالار ،
ماوی یاپراق سربور صولره ماوی دالار ؟
یا براقلر صاوزولورکن روزکارلرده کولوبور .
روح بو یا براقلرله صولره دو کولوبور ...

۲
بو آقشامده کولکده سه زیلز بر ماتم وار .
ذاتاً نیم دنیاده مآئندن باشقه نهم وار ؟
باشقه نهم وار ؟ صورارم سزه ، آی آلا آلا
اوجان بولولطار ! سکا ، آی کولکده بوکله دن آی !
باشقه نهم وار ؟ صورارم سزه ، آی سیاه صولر ؟
سیاه صولر ، سولیه ییک ، سولیه ییک باشقه نهم وار ؟
اوح ، نه سرن ! روزکارلر کولکده دولدی ، طاشدی ؟
صوکره کولکمدن قوبدی ، اوزاقلاری دولاشدی .
دیوردم که دنیاده یالکز بر ماتم وار !
یازیق ، بوتلایلی بکا جوق کوردی روزکار ...
نهم وارسه هپ قایدیردم : عشق ، حزن ، الم ، یارا ،
کولکده نه وارسه قایدیردم روزکارلره .

آی کولک ، دینلرده هیچ قیران سسی دیکله ؟
دیکله ، کولک : روزکارلر هیچ قیریبور دردکله !

۳
کول ، ساحلار ، آی ، هبسی دوشش آیری بردردده :
کول کدرده ... ساحلار کدرده ... آی کدرده ...

سازلقلرده سس سزجه سوزولورکن قایقار
آی صولرده برخسته قادن کبی صایقار .
دیندن ، بک دیندن برسس سزاک ایگله یور ؟
اورمان خویاییه دالمش بو سکوتی دیکله یور :
نه بر قوش حیولیتسی ، نه ده بر بلبل سسی ؟
یالکز صوی تیرنه تن کوره کارک بوسه سی ،
برده آله چاربان روزکارک قالدی .

آی ساری ... صولر ساری ... صولرده سازلر ساری ...
آی خسته ... صولر خسته ... صولرده سازلر خسته ...

یچین بویر بلدیایان کیجه نك روحی یاسده ؟
نه دن بوسولونون صولر ، سسندده اوکسور وکار ،
اضطرابی بویه کنارلره سور وکار ؟

۴
کولک اسکی کونلرک مآئنی طاشبور ،
کچمش کونلره دوغرو بندن اوزاقلاشبور .
صوسک ، آی روزکارلرک دالمالانان صاچلری ،
صوسک ، آی ساحلده کی اخلاصور آقاچلری ،
بیلی دیکله لم بر بسته او قوسونده ...

آی روحی زهرلرین کیجه نك قوقوسنده
دامارلری شبیردن ، آلی یاقان سیرینلک ،
آی کیجه نك قلوبدن قلیه آقان سیرینلک ،
بیراق ، بی کوتورمه کندیدن اوزاقلره .
کول ایشقلره دولو ، شه کولک قاپ قارا ...
خسته کولکدن صیزان یالکز ایجه برحزن ؟
بو کولک نیم دکل ، بو کولک براوکسوزک .
روح نیم ، بنلکم نیم ، حسم بیدر .
کولدن کین بن دکل ، بلکه خیرالتمدر ...

۵
بررافده صاقلی اسکی بر کتاب کی قلم
توزلامش ، اونوتولمش ... باقان کیم ؟ آکلایان کیم ؟
شیمیدین بن اونوتدم حیائنده کچنی ،
اونوتور بندن صوکره کانلر آبت بی ...

کوله هر کیجه سس سز کزه درکن : عجب ، دیرم ،
قلم آکلایلیرسه جوزولورمی کدرم ؟
صوکره دالار کوزلرم صویه دولان ایزلره ،
درین درین باقارم کوله صولان ایزلره .
اوزمان بردنره ایچمه برشی آغلار ،
کولکده بسته نیر ساز بکزی مصراعلر ،
پنیمده براوغولتو : عدمک سسی کبی ،
آلتمده برسرینلک : ثولوم بوسه سی کبی ...
اونوتولقله ثولک ... قلمجه هبسی بردر ،
قلم که آرزولردن ثورولش بر سینیردر .

۶
افقده طوبلانیور مور بر بولولط بیغنی ؟
تیزله یور سازلرده آی کوفلی ایشیغنی
مور بولولطلرک عکسی قوبولاشیرکن صوده .

بیللرک دردلی ده ، ثولومک قورقوی ده
یاواش یاواش پنیمه دولوب قوبولاشبور ؟
شیمیدی وجودم دکل ، یالکز نیم یاشبور ؟
ثولسمده بودورغونلای پتیری حزارمده ؟
یاشامقدن ده پنیم ، اوساندم ؟ هر آیدمه
سندله یور ، هر کوزده بر عذاب او قوبورم .

یاشامقدن اوساندم ، ثولمکدن قورقوبورم ؟
بنلکم بکا زنجیر ، حیام بکا زندان .
یازیق برکون ثولورسم بوجان صیقیتسندن ...
آی روحی ده کیشم رنگله بوغان کونلر ،
ثولونجه بی جوشقون دالغاله کومسونلر ...

علی ممتاز

فلسفه

روح و بدن

(مابعد)

بویاده کی مذهب فلسفیلرک کفایتسزلی :

روح ایله بدنک مناسبتلری حقنده تجربه نك نهلر
سولهدیکنی آرق بیلیمک ایسترسکن . باقیکنر خاطر .
لانهیم : بو خصوصده شیمیدی به قادر بالتجربه بیلین
شی حیات روحیه - ایسترسه کن « حیات شعوری »
دیکنر - نك حیات بدنییه مربوط اولدینی و آزارلنده
بر تساند . مقابل بولندیدیر که ذاتاً بوکا اعتراض ابدن
کیسه یوق . فقط بو حقیقتی تسلیم اتمک ، دماغی
حادثه لرک ذهنی حادثه لره معادل اولدینی و شعورده
کچن بوتون شیلرک دماغده او قونیه یله چکنی قبول
ایتمک اصلاسترام ایتم . مثلاً جیوی به آصیامش بر
بالطو ایله جیوی آراسنده بر تساند اولدینی قابل
انکار دکدر . چونکه جیوی چکیکنجه بالطو
دوشم ؟ جیوی صالاتجه بالطوده سالانیر ؟
جیویک اوجی ییرنجی ایسه بالطوده بیرتیلیر .
فقط بو قدر جیوی بر تساندن جیویک بوتون
اقسامک بالطونک بوتون اقسامنه تقابل ایتمدیکنی
ویا جیویک بالطویه معادل اولدینی استخراج ایدمه .
میز . هله جیوی ایله بالطونک عینی شیلر اولدینی
اصلاً سولانه من . طبق بوتون کبی شعور و یا روحک
بر دماغه مربوط اولدینی قابل اعتراض اولماقله برابر
بوترابطدن ، دماغک بوتون شعور تقرعاتی معنوی
بولندینی و یا شعورک برافه ول دماغه دن باشقه بر
شی اولادینی حکمی جیقار یلاماز . مشاهده ، تجربه
و بالتجربه علمک مثبت اولار قیلدیکی و حکمک بدیه یله چکی
یکانه حقیقت ، دماغ ایله شعور آراسنده بر نوع
« مناسبت » اولدیدی . بوتون فضله سی حقنده علمک
مثبت و محرب اولار ق بیلدیکی برشی یوقدر .

احوالده بو مناسبت نه درلو بر مناسبتدیر دیه چکسکنر
دکلی ؟ آه : اوت ، ایشته حلی فلسفه دن بکله تن عنده
بوراده ... حیات روحیه یی اولانجه تظاهر ایله تدقیق
و تعمیق اتمک ، هیچ شبهه یوق ، فلسفه به ترتیب ابدن
بروظیفه . عجب بو وظیفه نه درجه به قدر پایلیمش ؟
حقیقتی اعتراف اتمک لازم کلیرسه روحک
اعمالیه اتمک و صوکره تدقیق انبساطلری خطوه
بنخطوه ته بیاسطه یعنی مکانه کی انکشاف و تکامللرینه
قادر جیقمق ، تفحص درونیده الک جوق ماهر
اولان فیلسوفلره ترتیب ایدردی . بو نارووحک کوندن
کونه آرتان مادیلشمه سنه و ماده به انطباق خصوصتده کی
ضرورتلرینه دقت ادوب دواولی بر تمجسده بولنسه .
لردی بدنله روح آراسنده اولایله چک مناسبت
حقنده هیچ اولماز سهیم بر حدس آله ایدیلردی .
واقعا الهه ایدیلرکک بومعالمات سحر ایشقارندن ده
بارلاق بر شی اولایله جقدی . لکن هیچ اولماز سهیم

روحیات و مریضاتك پیدرپی كشف ایندیكى لایمده و قاریشوق واقعه لر آراسنده بو ایشیق بزه بر یول کوستره بیایدی . بو بویوك حدس و قتیله یاییلمش اولسه بدی دماغ ایله بدن حقدن کی علمی واقعه لر مثبت برحاله کلدیکه تجربه باطنیه نك یاکلیش ونا کافی حدساری تجربه خارجیه نك تأمین ایندیكى امین واقعه . لرله پیدرپی تعمیر و تصحیح ایدیلرک خارجی و باطنی اصول باش باشه کیتمش و بوساییده علم روح بوتون مناسیله احاطه ایدلک صورتیه انکشاف ایندیلمش اولوردی . امین اولمکی که هم خارجی ، همده باطنی بولاردن کیدله دیکه و بویوكی اصولک بجز ویراضی یکدیگرله تلافی و تعمیر ایدله دیکه روح ایله بدن مناسیتی حقدن تام و مکمل بر نتیجه حاک تأمین ایدله سی ممکن دکادر . بکا قایلرسه بو مسئله ده نه فیلسوفلرک ، نه ده عالملرک بالکیز باشلرینه مکمل بر صورت حل بولنی ادعا سنده بولمه لری بیوده در . چونکه هر ایکی طرفکده بو خصوصده شیمدی به قادار بیلدکاری و شیمیدنصوکر ایلله جکاری شیر بر برلرینک مساعیسه اتمام اولمغه هر وقت محتاج در . روح حقدن کدایک ایشیقک اینچدن کلدیکه ورؤیت باطنیه نك باشلی باشنه برواسطه معرفت و ادراک اولدینی ایوم هر درلو شبه دن وارسته قالدینی تأمل ایدیلرک اولورسه روح ایله بدن آراسنده کی مناسیت مسئله سنک دایما بر فلسفه دهمواسی اولارق فالاجنی قف هر ایدر . آه ! مع التأسف فیلسوفلر حالا بویوكی مفهولر و مجرد خیالار شاهقه سندن کنیدی حقیقی شعورلرینه اینکجه بر درلو تنزل ایدمه بولرلر . ده ایتداده فیلسوفلری « ماهیات : Idées » تسمیه ایندیکی مفهولر عالمه دعوت ایدن افلاطون اولدی . بو فیلسوف ، روحی بویوكسکدن کوره جکم ديه ماهیات دیدیکی و روحک اساسی عدابتیکی مفهولری این کونو تألیف و منطقی بر وحدته قلب ایتک ایچون ماهر بر دیالومات کی هپسته مقابل مساعدات و امتیازات ویرمکه چالیشدی . شیمدی به قدر کلن بوتون فیلسوفلر ، روحی واقعه لر وهله امراض عقلیه واقعه لرینه نه شکله اولورسه اولسون تماس ایتکدن اجتناب ایتدیلر . خلاصه روح ایله بدنک مناسیتی حقدن علمک فلسفه دن بکله مک حقی اولدینی ملایم ، مستعد تکمل و معلوم واقعه لرک هیئت عمومی سته مطابق بر نظریه بی علمه ویرمکی فلسفه بالیسته مدی ویا ویرمه سنی بیلمه دی . بالطبع بو خصوصده آلی تماماً بوش قالان عالم ، کنیدینه : « مادامک فیلسوف بدنن ذهنی حاده لرله دماغ آراسنده کی مناسیت و تقابل حقدن معین اسباب و واقعه لره مستند دلائل و حدود مثبت طلب ایتجور ، دیدی ؛ او حاده بن بومناسیتی معادلت و حتی عینیه قادار جیقاره درق روح ایله بدن آراسنده بر تقابل تام اولدینی موقتاً قبول ایدرم . ذاتاً مادامک بن بالکیز بر غریبتایچیم و قوللاندیم اصوللارده تماماً خارجی ترصد و مجرد بیلدر . فضله اولارق مادامک دماغدن باشقه بر شی کورم یورم ؛ او حاده بالکیز

کوردیکم شیخه اینانه رق کمال جساتله بولده بورور و بویوكیله هیچ شبهه یوق هر کون بر پارچه دها ایلرلم . ذاتاً حدود و صلاحیت ده تحدید و تعیین اولمنش دکل . بناء علیه حدودمک نا محدود اولدینی فرض ایتمه هیچ بر مانع یوق . شاید ایلریده سیکیر و صلاحیت طایقی ایجاب ایدرسه کری به دوتک کوچ دکل آ... ایشته عالمک روح ایله بدنک مناسیتی حقدن کنیدی در میان ایندیکی مطالعه و ویردیکی قرار بوندن عبارت .. حقی فلسفه دن واز کچله بیله یوم بیلر بو نظریه ده دورمه ده اصلاً باس کورمیه جک !... « موازات » مذهب فلسفه سنک منشاری :

فقط نه یاییله فلسفه دن اوز کچله من . کتیمک عالم ، علمک بوباید محتاج اولدینی درونی و خارجی بر تجربه مضاعفه به مستند و ظاهر و باطنیه ازهر جهت مطابق بر نظریه فیلسوفلرک کتیمه سته انتظاراً تعقیب ایندیکی اصوللرک قاعده لرینه دها وفاق و عینی زمانده ایشته نیلیدی کی یاییلمش بر مذهب فلسفی اسکی مابعدالطبیعه جیلرک اندن حاضر جیتی آلوب کنیدی سته مال ایتکده غایت طبیعی برعنویت دودیدی . ذاتاً موجود نظریه لر ترجیح و انتخاب ایشته جک قدر چوق دکادی . صوک اوج عصر فلسفه سنک میراث برافدینی اک یقینی فرضیه ، روح ایله بدن آراسنده قطعی بر موازات قبول ایدن نك بر نظریه ایدی . بو فرضیه به کوره روح ، بدنک بعض حاللری افاده ایدر ؛ بدن ایشه بوتون روحی افاده ایدر ؛ تعیر دیکرله روح ایله بدن برشی اصلنک آیری لسانلرله ایکی ترجمه سیدرک بهشی اولنردن هیچ بریدی دکادر . « موازات نظریه سی » دینلن بوتانی به کوره دماغ حاده لری ذهن حاده لرینه تمامی تمامه و کمال صدق ایله معادلدر .

شیمدی اون یدنجی عصر فلسفه سنک هانکی سائق و دلایلرله بو فرضیه به آیلدینی کوره لم : بیلر سکرکه بو عصرده دماغک دهانه تشریحی ، نه ده غریزائی ایلر بله مش دکل ، شویله بوله هنوز بلر مشدی . روحک بنیه و وظائفی ایله آفات و امراضی دخی عینی سوبده ایدی . بالکیز حکمت علمی ایدی که علمی اصوللرله مجرد و تأسس ایتک به باشلاشدی . ایلاک تأثیرله کوزلری قاماشدیران بو علمک بویوك ایدلرینه بر وجود ویرمک ایچون مابعدالطبیعه دن موازات نظریه سنک آلیناسی فی الواقع هم خوش ، همده مفید ایدی . فضله اولارق انتباه دوری تعقیب ایدن حکمت کشفاتی - بالخاصه « کبایر » و « غالیله » نك هیئت و حکمت مسئله لرینی . میخانیک مسئله لرینه ارجاع ایدیه بیلک امکنا لرینی کوستردی . ایشته بوموفیقندن عضوی و غیرعضوی بوتون کائناتی ریاضیه قانونلرینه تابع عظیم برما کنه کی تصور ایتک فکری دوعدی . آرتق بوتانی قارشیسندن بوتون ذوی الحیات و حتی انسان بر ساعنک چرخاری کی تماماً میخانیکی برما کنه دن باشقه برشی دکادی . هر فردک اراده سی بیله بال حساب اولدن تعیین اوله بیله جکیدی . بوتون اراده لر مزدخی

دارالفنون روحیات معنی

مصطفی شکب